

JAK U ŽÁKŮ
ÚČINNĚ ROZVÍJET
**VYJADŘOVACÍ
A STYLISTICKÉ
DOVEDNOSTI**

Komunikační a slohová výchova na 1. stupni ZŠ

Příklad dobré praxe

Ukázka různých aktivizačních metod (RWCT, KM)

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

a) KOMUNITNÍ KRUH

Komunitní kruh

Žáci zaujmou klidnou, uvolněnou pozici, mají oči zavřené. Představí si místo, kde jsou doma nejraději:

- jak to místo vypadá
- jaké zvuky slyšíte
- jsou tam lidé, kdo to je, co si povídáte
- jaké předměty vás obklopují

Sdílení představ - dodržování pravidel:

1. mluví jen ten, kdo má kamínek
2. kdo nechce mluvit, pošle kamínek dál
3. co si navzájem sdělíme, zůstane mezi námi

KOMUNIKAČNÍ PRAVIDLA

- ✓ Mluví vždy jen jedna osoba
- ✓ Když mluvím, sleduji, jestli mě ostatní poslouchají
- ✓ Mluvím k věci
- ✓ Mluvím tak, aby mi bylo dobře rozumět (pomaleji, dostatečně hlasitě, dobře vyslovuji)
- ✓ Když nemám co říct, nemusím mluvit
- ✓ Když někdo mluví, naslouchám mu a nepřerušuji ho
- ✓ Respektuji názor druhého, i když je odlišný
- ✓ Když domluví, můžu položit otázku
- ✓ Podruhé si můžu vzít slovo, až když měli možnost promluvit všichni, kdo mluvit chtěli

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

VOLNÉ PSANÍ

DOMOV

ANNA DVOŘÁKOVÁ

b) VOLNÉ PSANÍ

VOLNÉ PSANÍ - TÉMA DOMOV

Pod slovem domov si představuju místo kam se rada vracím. Místo kam můžu přijít a nehat se. Je nejlepší se cítim doma ve svém pokoji. V pokoji mi hraje kytarou. Sedim u stolu a skládám puzzle. Venku iteka pes a ze ~~ze~~ vedlejšího pokoje slyším hlasy. Jsou to hlasy které dobře znám a které nikdy nezapomenu. Hlasy lidí kteří mě den co den drží a povzbuzují mě ve chvíly kdy už nevím jak dál. Cítim se tu šťastná. ~~Chodím~~ Chodím

DOMOV-VOLNÉ PSANÍ

Volné psaní - téma na 5 minut domov

Domov je barák ve které žije rodina a všichni se mají rádi. V domově můžeme mít zvířata. Nejoblíbenější místnost je pokojíček v kterém trávim nejvíce času. Nejoblíbenější předměty jsou karetská, klenčíka, počítač. ~~Největší~~ Ráda jsem v pokojíčku se svými přáteli. V domově by se měli mít všichni rádi. Nic mě nenapadá, přemýšlím. Do domova se zahrnuje rodina a přábatel. ~~domo~~ V domově se konají všechny různé svátky. Doma se většinou slykáme s přábatelými. Domov je prostě barák ve kterém žije ~~rodina~~ celá rodina pohromadě. Nic mě už nenapadá. Bude přemýšlet, přemýšlet. V domově se konají všechny různé akce.

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

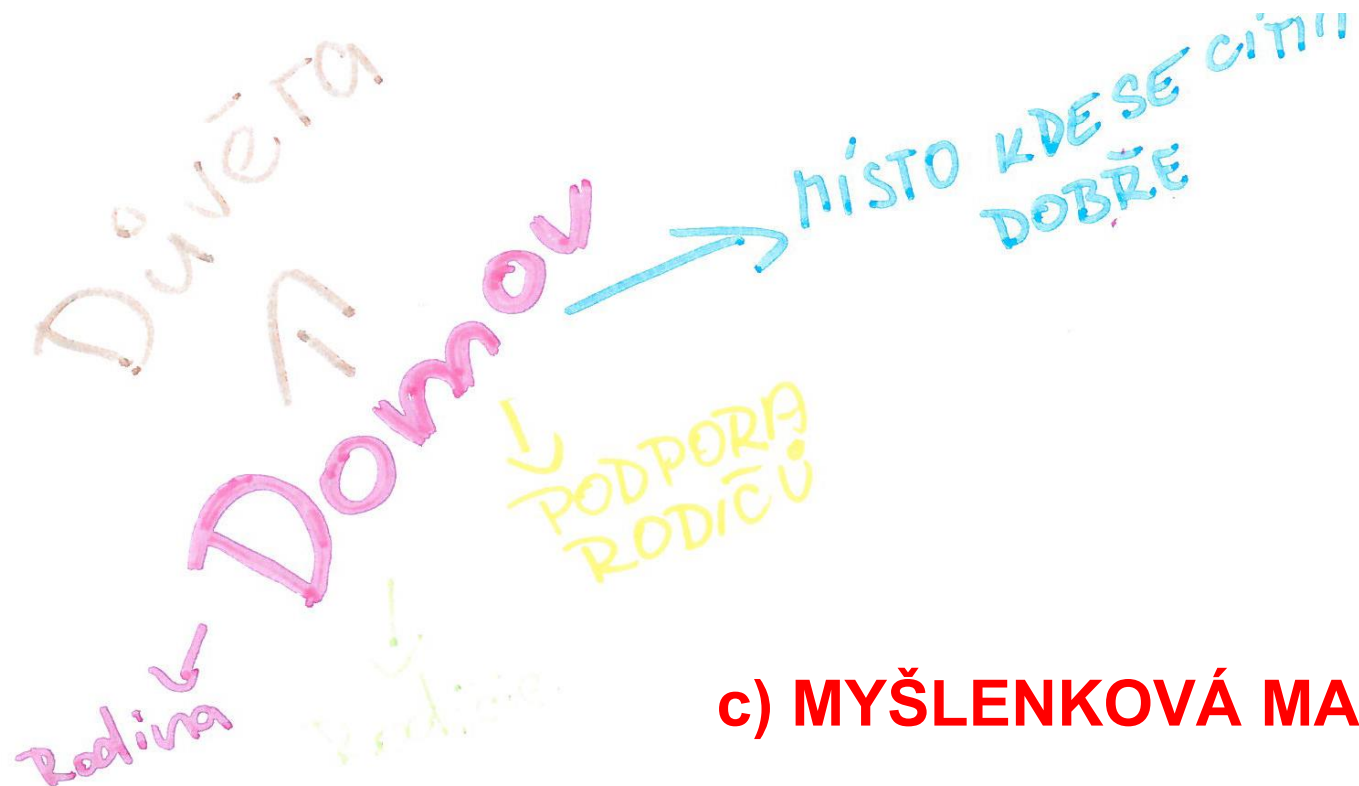
Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

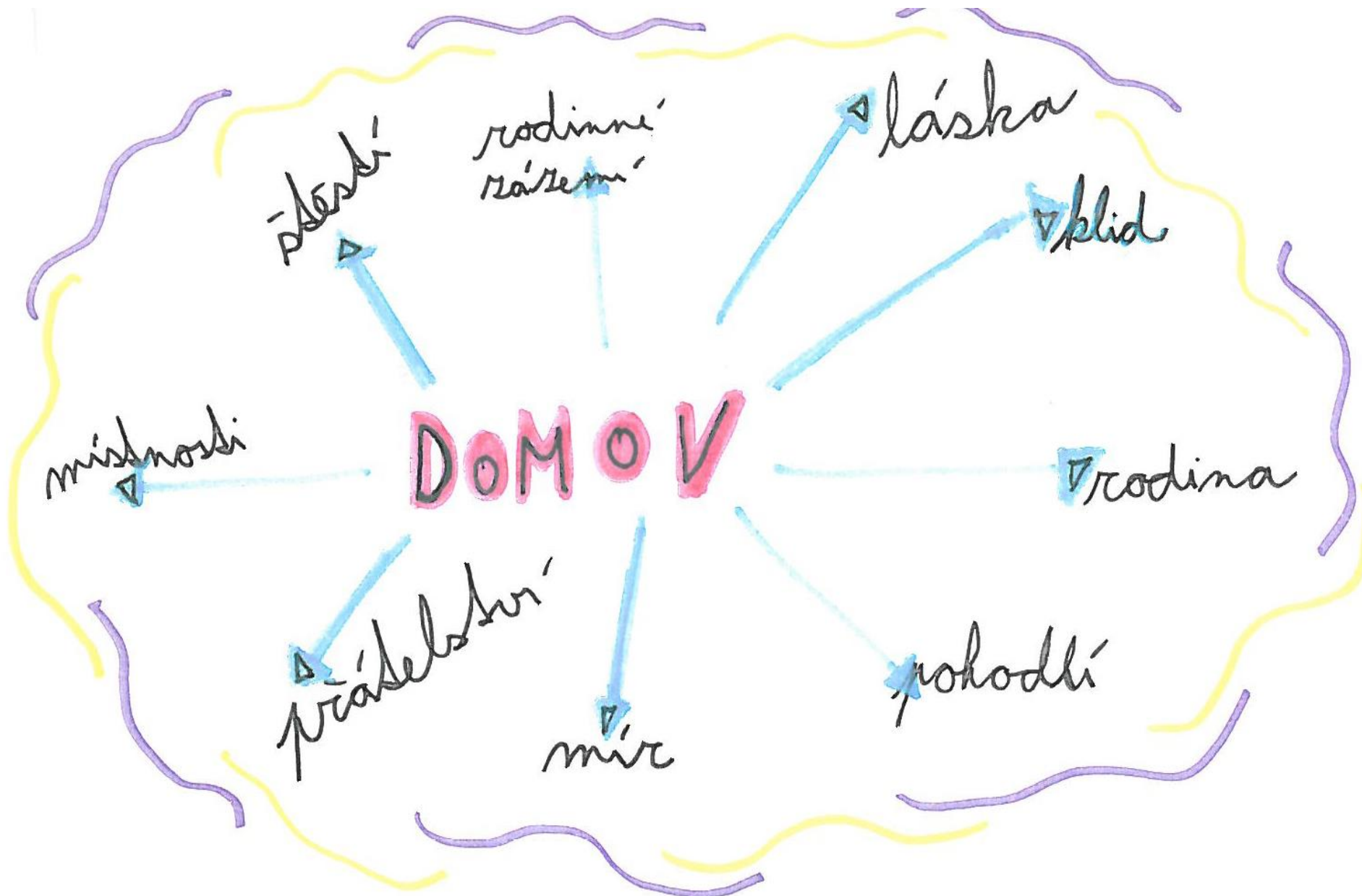
Myšlenková mapa

Uvažujte o dílčích věcech, které mají nějaký vztah k hlavnímu pojmu Domov. Každý související, dílčí pojem napište do menšího oválku a přiřaďte ho k hlavnímu pojmu, tvořte „podmnožiny“ (rodiče, dům a zahrada, děti, konkrétní věci, vůně, vzpomínky)

Individuálně, potom ve dvojici

c) MYŠLENKOVÁ MAPA

DOMOV

pěstí

rodinní
rástoucí

láška

klid

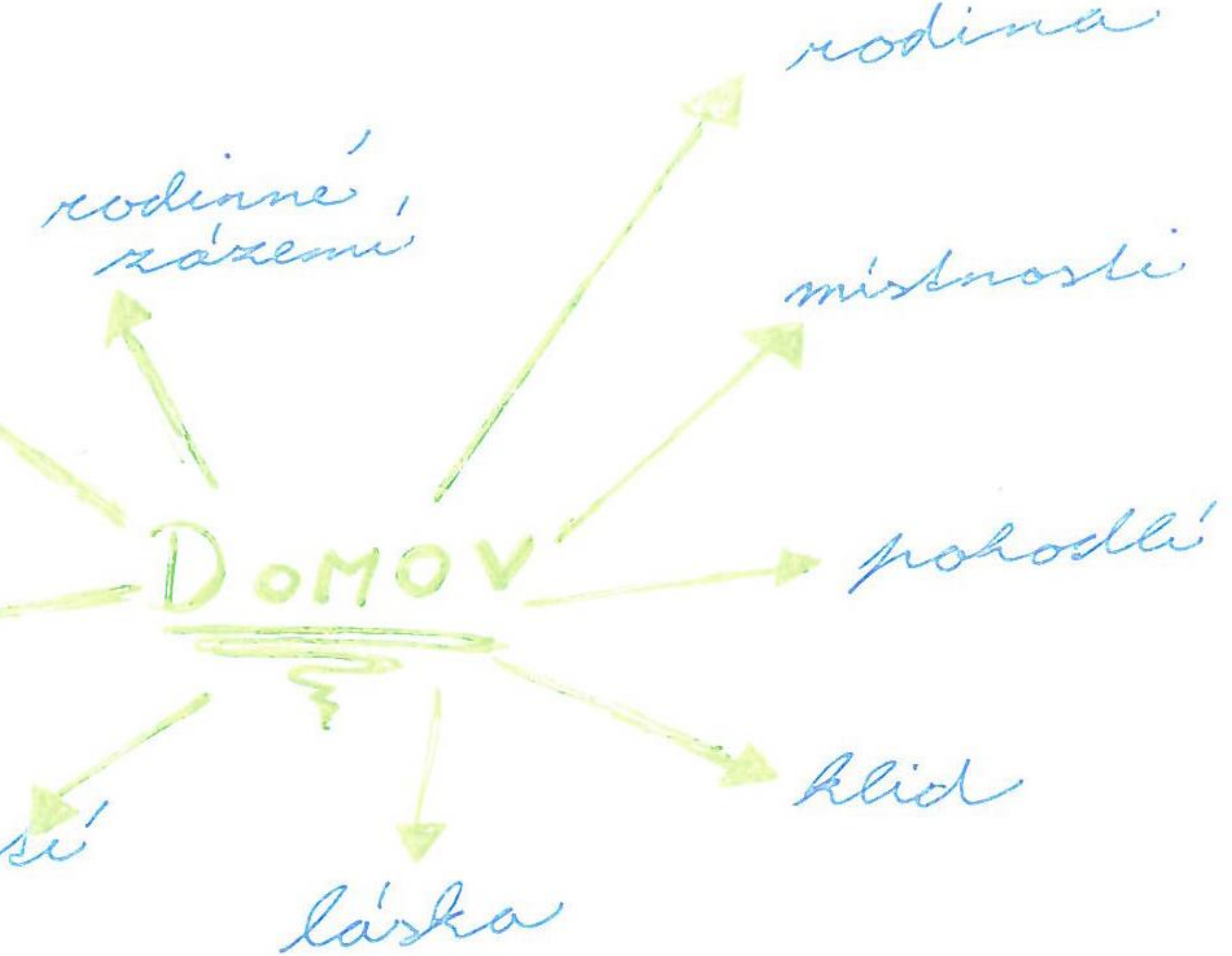
rodina

pohodlí

mír

přátelství

mishnosti

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

d 1) ČTENÍ TEXTU S POZNÁMKAMI

Čtení uměleckého textu s poznámkami

- přečíst PL a splnit otázky na druhé straně
- sdílení poznámek, otázek ve dvojici
- společným vysvětlováním a otázkami vedeme k hlubšímu pochopení textu

Pracovní list pro žáky č. 1 – TEXT O DOMOVĚ

Na mladého muže byl dost starý, bylo mu třicet šest, ona se zrovna probudila, bylo horké odpoledne v srpnu, bylo jí šest a on by mohl být úplně cizí člověk, kdyby nebyl náhodou býval jejím otcem. Byli spolu možná sto let, ačkoli si nejasně vzpomínala, že to bylo od předččerejška, protože ji maminka otci půjčila jen na tři dny.

Předtím byli venku, ona si prohlížela u malého krámků broskve, a tak on jich koupil kilo. Teď byly broskve jako zelené červenající se tenisáky na talíři a oni, oba bosí, seděli u talíře.

~~Divce. Divka otce asi~~
moc nezna

Divka má asi
háda broskve

Nejlepší broskev dal jí a sám si vzal takovou nakaženou. Ujedl polovinu a ukázala se zbrázděná pecka a v ní dírka. Seděl a koukal do dírky. Ona se koukala taky.

V dírci se objevila tykadla. Pohybovala se. Byla přidělená k hnědé knoflíkové hlavičce, za níž následovala spousta dlouhých nejistých nožiček a končilo to úplně rozpačitým zadečkem. Obyvatel pecky nejistě vylezl a seděl na okraji dírky. Ti dva bosí koukali.

Obyvatel pecky začal rejdit po ujedené straně broskve. Pak vylezl na talíř a zastavil se.

„Kdo je to,“ řekla dívka.

„Gaston.“

„Kde žije?“

„No tedy žil tady v té pecce, ale teď, když broskev očesali a prodali a když já jsem teď ujedl půlku, tak to vypadá, jako že má po domečku a po domově.“

(M. Holub:
Gaston, variace na Saroyana)

Byl hodný a sám
si dal horší.

oni se mravence
lekly

Dírka nepozná
mravence

Vzali mravence
domov.

d 2) ÚLOHY A OTÁZKY k textu NA POROZUMĚNÍ

Kde jsme doma

TVORBA TEXTŮ A KOMUNIKACE

Pracovní list pro žáky č. 2 – POROZUMĚNÍ TEXTU

1. Podtrhni větu/y nebo myšlenku/y, které tě zaujmou.
2. Zapiš po straně textu komentáře a myšlenky, které tě při čtení napadnou.
3. Vysvětli vztah mezi dívkou a otcem. *Dívka je jeho dcera*
4. Jak často jsou spolu? *Asi moc ne. 3dny jim připadají jako 100 let.*
5. Znájí se dobře? Z čeho se to dá usoudit? *Dobře se neznají. Asi se
Asi soudit k tomu že jim 3dny připadaly jako 100 let.*
6. Co znamená, že spolu byli možná sto let? *Že jim by 3dny
připadaly jako věčnost*

7. Podle vlastního mínění zvol řešení:

a.	Trávili spolu hodně času a dobře se znali.	☐	ano	☒	ne
b.	Měli stejné povahy.	☒	ano	☐	ne
c.	Byli si vzhledem podobní.	☐	ano	☒	ne
d.	Vypadali staře.	☒	ano	☐	ne
e.	Měli rádi stejná jídla.	☒	ano	☐	ne
f.	Lezli si na nervy.	☐	ano	☒	ne

8. Mohlo něco otce na dívce překvapit? *Ano, protože se moc neshodly*

9. Jaký byl otec? *Na mladého muže byl dost starý*

10. Co víme o mamince holčičky? *Je jí pětice a tci jen na tři dny*

11. Jaké mohla mít dívka jméno? Nevím není to tam napsané
12. Kdo je Gaston? Popiš ho. Je myševenc. Tykadla přidělána k malé hlavice. Za ní spousta malých nožiček které končíly rozpací sým raděčkem.
13. Proč asi má červ jméno, a holčička ne? Protože červovy vzaly domov.
14. Z textu zjisti, kde mají hrdinové z příběhu domov. Červ v pece broskve, dívka u masky, a otec nevím

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

e) VLASTNÍ PSANÍ

Poznávání a hlubší porozumění principům slohového útvaru – vypravování

Osnova:

1. otevření děje
2. rozvíjení děje
3. uzavření děje

- vyprávějte příběh očima dívky, otce nebo Gastona, co se přihodilo (zajímavá slovesa, přirovnání, přímá řeč)
- vymyslete vhodný název
- žáci si práce vymění a vzájemně ohodnotí

Vyprávění

SETKÁNÍ S TATÍNKEM A HOLČÍČKOU - VELKÉ PŘEKVAPENÍ!

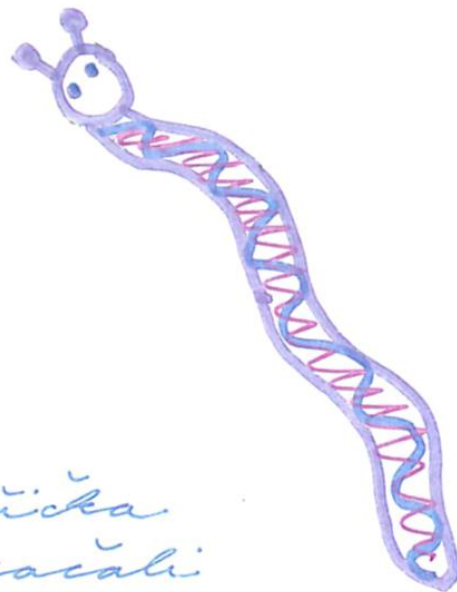
Jednou maminka řekla děti, že přijde s tatínkem ven. Sabinovi bylo šest let a holčička šest roků. Holčička byla s Sabinem jen tři dny a holčička to ^{mužička} připomínala jako sto let.

Předtím byla holčička s tatínkem venku. Když se postavila u jednoho krámků, kde měli broskve, tak tatínek jí koupil broskve jako velmi červenající se tenišky na ratičce. Tatínek dal holčičce tu nejhezčí broskvi a sám si vzal nabílenou.

Člověk prošel a snědl polovinu. Tak se ukázala pecka, z které začali vybuchovat tykadla, která se pohybovala, která byla přídělná k hnědému knoflíkovému hlavici, na kterých vybuchovalo mnoho hořčiček. "Kdo je to?" reptala se holčička. "Garson". Tatínek řekl: "Čudák teď už nemá kde bydlet. Bydlel v této pece, měl domeček a už nemá žádný."

Vypřákování

Průkvapení - Acír - II

Když přišel Salinek a Holuška domů. Sedli si ke stolu a začali jíst broskve. Salinek dal Holušce su kusu a sám si vzal su ošivější. Kousnul do ní a velmi mu chutnalo, ale co se nestalo.

~~By~~ broskve jsem vykouknul já!
 * no přece čer. Salinek a Holuška
 mě velmi pokřáli. Pomalinku
 a Holuškou jsem leal ven
 Když jsem vyšel, Holuška
 křikla: "Co to je?" Salinek
 řekla: "No přece * Gaston".

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

f) PĚTILÍSTEK

1. Pojem (o kom/ o čem mluvím)
2. Jaký je?
3. Co dělá?
4. Co o něm můžu říct větou.
5. Symbol

Vytvoř pětilístek na téma Domov.

DOMOV

hezký

velký

uklidňuje

sachraňuje

chrání

dodává

energii

chrání

naši rodinu

rodina

1. Pojem (o kom/ o čem mluvím)
2. Jaký je?
3. Co dělá?
4. Co o něm můžu říct větou.
5. Symbol

Vytvoř pětilístek na téma Domov.

DOMOV

velký

krásný

uklidňuje

ochraňuje

dodává sílu

znamena

pro

mě

hodně

rodina

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

9) VÝROKY

Výroky

Žáci se postaví na vytyčenou pomyslnou přímku, na které označíme krajní body: rozhodně ANO, rozhodně NE, NEVÍM někdy ano, někdy ne a tak vyjadřují svůj názor. Postoj každého žáka respektujeme. U některých výroků se můžeme zastavit a žáci své postoje vysvětlují, obhajují.

V případě potřeby mohou žáci své místo na přímce přehodnotit a přemístit se. Diskutujeme o proměnách, co je ovlivnilo, který argument změnil jejich názor.

- každý člověk má svůj domov
- každý jednou domov opustí
- kdo nemá domov, může si za to sám
- kdo žije v cizí zemi, nemá domov
- domov mají jenom malé děti
- staří lidé mají žít v domově důchodců
- domov je tam, kde se narodíme
- domov je tam, kde žijí a mám rodinu

Téma: DOMOV

Kde jsem doma?

PhDr. Vladimíra Neužilová, ZŠ Pozořice

Časové rozvržení: 2 vyučovací hodiny – komunikační a slohová výchova

a	motivace – komunitní kruh	5 minut
b	volné psaní	5 minut
c	myšlenková mapa	5 minuty
d	čtení textu s poznámkami	30 minut
e	slohový útvar - vypravování	30 minut
f	pětilístek	5 minut
g	výroky	5 minut
h	hodnotící list	5 minut

h) autoevaluace

Hodnoticí list

Co se učím:	Jak zvládám	+Jak se hodnotím -			
pozorně číst	Čtu s poznámkami, tvořím otázky.		X		
vypravovat	Píšu nebo vypravuji příběh	X			
postup při	Postupuji tak, jak se příběh odehrál.	X			
vypravování	Pracuji podle osnovy, respektuji odstavce.	X			
	Využívám přímou řeč.	X			
	Vymyslím nadpis	X			
vytvářet si postoje k domovu	Uvědomuji si, co pro mě znamená domov.	X			
naslouchat	Jsem pozorný(á), když mluví spolužák		X		
prezentovat vlastní práci	Mluvím srozumitelně, přiměřeně hlasitě a výstižně.				X
hodnotit	Hodnotím svoji práci, zvládnutí úkolů	X			

Hodnoticí list

Co se učím:	Jak zvládám	+Jak se hodnotím -			
pozorně číst	Čtu s poznámkami, tvořím otázky.	1	+		-
vypravovat	Píšu nebo vypravuji příběh		+		
postup při vypravování	Postupuji tak, jak se příběh odehrál.	+			
	Pracuji podle osnovy, respektuji odstavce.	f			
	Využívám přímou řeč.	f			
	Vymyslím nadpis	f			
vytvářet si postoje k domovu	Uvědomuji si, co pro mě znamená domov.	+			
naslouchat	Jsem pozorný(á), když mluví spolužák		+		
prezentovat vlastní práci	Mluvím srozumitelně, přiměřeně hlasitě a výstižně.				-
hodnotit	Hodnotím svoji práci, zvládnutí úkolů	f			

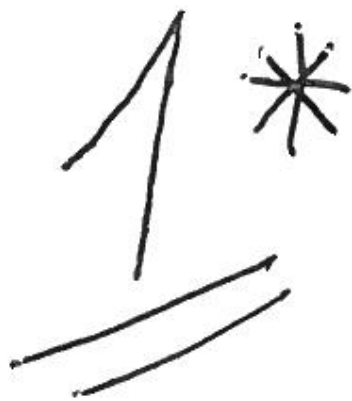
Hodnocení slohové práce

h) VZÁJEMNÁ EVALUACE

1. obsah	
2. osnova	
3. odstavce	
4. délka	
5. písmo	
Podpis:	<i>Berkyo</i>

Hodnocení slohové práce

1. obsah	
2. osnova	
3. odstavce	
4. délka	
5. písmo	
Podpis:	ZUMER

RWCT

Reading & Writing for Critical Thinking, tj.

READING &
WRITING for
CRITICAL THINKING

KRITICKÉ MYŠLENÍ, z.s.

<https://kritickemysleni.cz/>

Pomáháme
školám
k úspěchu

Evokace

Brainstorming

Volné psaní

Myšlenková mapa

Výroky

Kostka

Klíčová slova

Vím –
CHci vědět-
Dozvěděl
jsem se)

Uvědomění

I.N.S.E.R.T.

Skládkové čtení

Podvojný deník

Otázky k textu

Zaměřené psaní

Literární dopisy

V.CH.D.

Řízené čtení s předvídáním

Reflexe

Kostka

Pětilístek

Grafická schémata

Výroky

Rozvinutá myšl. mapa

Evaluace

Autoevaluace

Děkuji za pozornost

Věra Vykoukalová

vera.vykoukalova@tul.cz